

Kluk ze sudetského Broumova

připravila Slávka Chrpová foto archiv Martin Stillera

Martin Stiller je jednou z nejvýraznějších osobností naší cyklocestovatelské scény. Nejen proto, že už šestnáct let organizuje festival Cyklocestování, kam se sjíždějí ti nejzajímavější čeští, ale i evropští hosté. Ale také z toho důvodu, že je sám aktivním cestovatelem. Vydává se buď sám, s kamarády nebo se svou rodinou na putování jak na vzdálená místa naší planety, tak i do domácích regionů. Za těch šestnáct let jsme však s Martinem připravili jen jeden rozhovor v roce 2008, a to ještě společně s Renátou Lorišovou, jeho tehdejší partnerkou o jejich cestě Austrálií. Za tu dobu už uplynulo moře vody...

Martine, co se od toho roku 2008 v tvém životě změnilo a jaké zajímavé destinace jsi za tu dobu procestoval?

To je poměrně dlouhá doba, kdy se v životě každého změní hodně. Ani já nejsem výjimkou. Hned ve zmíněném roce jsme se rozešli s tehdejší mnohaletou partnerkou Renátou Lorišovou a pár měsíců nato jsem poznal svoji současnou ženu, také Renátu. Spolu jsme pak v roce 2010 podnikli nádhernou, dobrodružnou a úžasnými přírodními skvosty naplněnou šest měsíců trvající cyklocestu Kubou, Mexikem, a hlavně jihozápadem USA. V roce 2012 se nám narodila dcerka Stella, jejíž kmotrem se stal legendární cyklocestovatel Tilmann Waldthaler a její cyklocestovatelský osud tak zpečetil hned druhý den po narození, když ji držel v náručí. A tak, i když neměla ještě ani rok, už jsme se vydali na cestu s vozíkem podél řeky Inn, stanovali na divoko a užívali si nejen alpské přírody, ale hlavně nové dimenze rodinného cestování. Od té doby uběhlo už dalších deset let, kdy jsme se společně vydávali jako rodina na menší, ale i velké zaoceánské cyklocesty, například do Kanady, USA či na Srí Lanku, těšíc se na další společná dobrodružství, při kterých nám dcerka rostla

před očima a postupně přelezla z vozíku na odrážedlo, pak na malé kolečko, na follow-me a teď už několik let šlape bravurně sama.

Žil jsi dlouho v Rakousku ve Vídni. To jsi měl možnost procestovat velkou část Rakouska. Která část ti přirostla k srdci? Pozvi naše čtenáře jako zkušený znalec této alpské země.

Rakousko je můj druhý domov, žil jsem tam skoro deset let a můj děda se tam i narodil! Celá země je úžasná, ale já jako horal mám nejradši ty alpské regiony... Tyrolsko, Štýrsko, Korutany... Opomenout nesmíme ale ani Salcbursko. Krásně je opravdu na řadě míst a ať v Rakousku jedete kamkoli, asi nejde udělat chybu.

S rodinou jsme pak jezdili hlavně po cyklostezkách kolem řek – Inn, Dunaj, Enns, Ybbs, ale také do zajímavých jezerních regionů, jako je Solná komora nebo korutanská jezerní oblast.

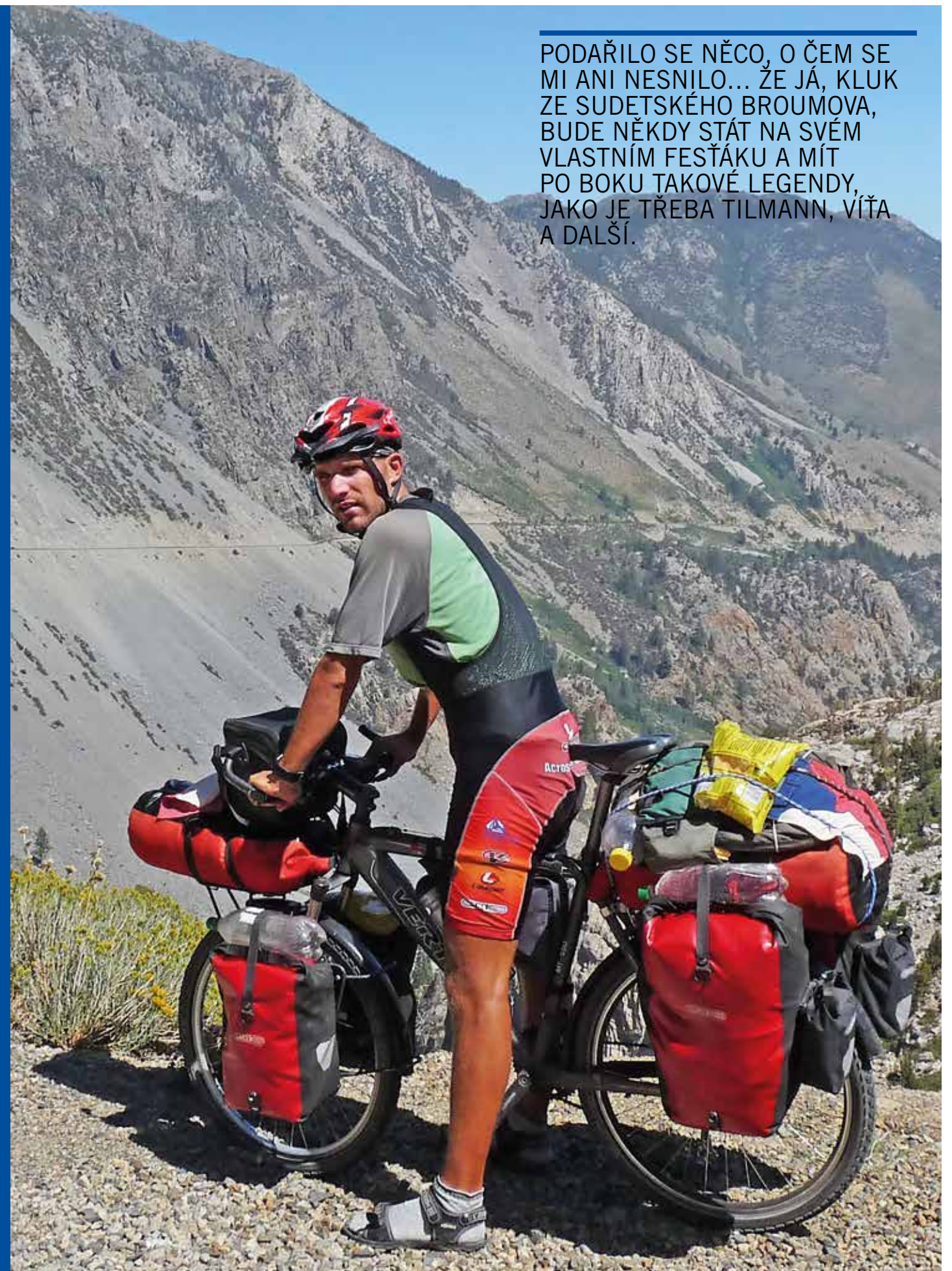
Jak už jsi zmínil, vy jste podnikli se čtyřletou dcerkou i dva tisíce kilometrů dlouhou cestu

po severozápadní Americe. Přizpůsobovali jste nějak trasu dcerce? Jaké poznatky nebo postřehy sis odnesl z této cesty?

Tahle cesta byla unikátní v tom, že vedla hodně divočinou, navštívili jsme desítky národních parků, státních přírodních rezervací, chráněných krajinných oblastí a dalších přírodně zajímavých lokalit. Byl to takový velký okruh státem Washington na severozápadě USA, přičemž start a cíl jsme měli v kanadském Vancouveru. Na kolech jsme projeli také několik přilehlých ostrovů, poznali spousty fantastických lidí... Byla to nezapomenutelná rodinná cyklocesta.

My se vyhýbali hlavním silnicím, jezdili po vedlejších atd. Amíci, stejně tak jako třeba Australani, jsou neskutečně ochotní a pohostinní, takže nám to v mnohém ulehčili, zpříjemnili a celé to cestování tak obohatili. Nikam jsme se nehonili, měli jsme záložní varianty, jak si to zkrátit, kdyby to nešlo, kdyby to bylo pro Stellku náročné, ale vše klapalo bez problému až do konce. Cestovat po Americe s dítětem je náročné obdobně jako u nás v Evropě, spíše klidnější a bezpečnější. Hlavně když zvolíte region jako my.

PODAŘILO SE NĚCO, O ČEM SE MI ANI NESNILO... ŽE JÁ, KLUK ZE SUDETSKÉHO BROUMOVA, BUDE NĚKDY STÁT NA SVÉM VLASTNÍM FESTAČU A MÍT PO BOKU TAKOVÉ LEGENDY, JAKO JE TŘEBA TILMANN, VÍTA A DALŠÍ.

V cíli cyklocesty napříč Francií

Skalní skvosty v národním parku Arches v Utahu

Americkou divočinou kolem majestátného Mount Rainier

Splněný sen – The Wave, hranice Utahu a Arizony

Momentka z rwandsko-ugandského pohraničí

Sjezd z hor do krajiny čajovníkových plantáží

Nezapomenutelná setkání ve Rwandě

Transport kol na Srí Lance

Někdy ale také vyrazíš bez rodiny ne?

Ano, někdy se dokonce dají i skloubit různá přání členů rodiny. Například holky chtěly k moři autem a já ne. A tak jsem si řekl, že za nimi na závěr jejich pobytu dojezu s parťákem na kole a společně se vrátíme autem zpět. A protože jsme měli při tom šlapání na jih ještě asi půl dne do rezervy, tak jsme si to zpestřili odskočením si do Bosny na zmrzlinu... A pak honem do cíle na chorvatský ostrov Krk, kde jsme se vykoukali v moři, a pár hodin nato se vrátili domů. Ale ty jsi měla asi na mysli hlavně moji cestu do Rwandy a Ugandy, že?

Ano, přesně tu jsem měla na mysli. Tu jsi uskutečnil se čtyřmi kamarády. Sedli jste si společně? Byli jste na tom fyzicky nějak podobně?

Byl jsem od sebe v rozmezí skoro třiceti let, fyzické rozdíly též byly, a navíc každý naprosto jiná odlišná osobnost, tak tým fungoval skvěle. I právě díky tomu byla cesta nezapomenutelná. Od začátku bylo řečeno, že se nikam nebude spěchat, že se pojedle podle posledního a cílem je poznávat. A toho se držel opravdu každý a moc jsme si tu cestu společně užili. Za celkový přístup všem třem klukům Oldovi, Peťovi a Radkovi patří palec nahoru.

V ROCE 2012 SE NÁM NARODILA DCERKA STELLA, JEJÍMŽ KMOTREM SE STAL LEGENDÁRNÍ CYKLOCESTOVATEL TILMANN WALDTHALER.

Jak na tebe Rwanda a Uganda zapůsobily?

Co mě na Rwandě hodně překvapilo, jak tam bylo ve srovnání se zbytkem „zabrodlené“ Afriky všude uklizeno a čisto. Vše mělo řád, systém a pořádek, i když lidé tam žili velmi chudě jako kdekoli jinde v Africe. Od té doby říkám Rwandě „africké Švýcarsko“.

Obě dvě země jsou krásné, horské, zelené se spoustou přátelských lidí, hlavně ve Rwandě. V Ugandě jsme byli jen tři dny, tak si nedovoluji pořádně hodnotit. Co nás ve

Rwandě ale velmi zaujalo, bylo využití kol pro transport všeho možného. Ta kola fungovala jako malé nákladáky, vozilo se na nich leccos neuvěřitelných rozměrů a šilné váhy. Například obrovské pytle plné cibule, mrkvi, zelí, ale i desítky cihel nebo několik beden s pivem či limonádami. Nad tím nám zůstával rozum stát a shodli jsme se v tom, že tito „šoféři“ cyklododávek jsou fakt frajeři, neb samotná kola mnohdy neměla skoro brzdy, pedály byly v dezolátním stavu, mnozí řídili kola nemající ani boty atd. Fakt neskutečné!

Je patrný nějaký rozdíl v tom, že Uganda byla britská kolonie, kdežto Rwanda belgická?

Hlavní rozdíl je jazyk – ve Rwandě moc s angličtinou neuspějete a spíše by se hodila francouzština, kdežto v Ugandě se anglicky domluvíte skoro s každým. V obou zemích se jezdí vpravo, takže jsme se přenačovat nalevo nemuseli.

Jaké části obou zemí jste si vybrali a proč? Jaké zajímavosti jste navštívili, jaká z nich na tebe udělala dojem?

Rwanda je maličká, takže tu jsme projeli úplně celou kolem dokola, a v Ugandě

jsme byli jen na jihu. Myslím, že všichni jsme si oblíbili nejvíce ty horské oblasti Rwandy na jihozápadě a západě Rwandy. Tam byly z těch horských serpentin v nekonečně dlouhých stoupáních opravdu famózní výhledy. Žádné úžasnosti typu Viktoriinych vodopádů jsme ve Rwandě nehledali, v podstatě tam kromě horských goril nic tak výjimečného není. My jsme tam jeli poznat krajinu, projet zapadlé vesničky, povídat si s lidmi a nakouknout tak pod pokličku života obyčejných obyvatel této málo navštěvované africké země. Ve Rwandě nás také překvapila absence moderní techniky – žádné traktory, žádné motorové pily apod. Vše se dělá ručně. A to cíleně. Je to proto, že místní prezident a vláda si uvědomují, že je lidí třeba zaměstnat, aby nedošlo někdy k dalším střetům. Takže třeba v lomu vidíte jen motyky, krumpáče, palice a kladívka a vše se roztluče ručně až na malinké frakce šterku. Šílená dřina!

V obou zemích se lze poměrně snadno nakazit malárií. Brali jste nějaká antimalarika, či jste se chránili „jen“ pasivně? Přizpůsobovali jste tomuto faktu nějak svoji trasu, nebo jste jeli během období sucha?

Ano, malárii jsme určitě nepodcenili. Brali jsme tělu bezpečnější Malarone a samozřejmě když to šlo, chránili jsme se večer dlouhým oblečením a nějakým repelentem. Pokud to bylo možné, spali jsme pod moskytierou. Jestli si dobře pamatuji, jeli jsme v období začátku dešťů, ale ve Rwandě období dešťů není nijak fatální jako třeba někde v Asii. Takže to bylo na pohodu.

NA RWANDĚ MĚ HODNĚ PŘEKVAPILO, ŽE TAM BYLO VŠUDE UKLIZENO A ČISTO. VŠE MĚLO ŘÁD, SYSTÉM A POŘÁDEK, I KDYŽ LIDÉ TAM ŽILI VELMI CHUDĚ JAKO KDEKOLI JINDE V AFRICE. OD TĚ DOBY ŘÍKÁM RWANDĚ „AFRICKÉ ŠVÝCARSKO“.

Platí, že do Rwandy stále není možné přivést igelitový pytlík? Jsou nějaké kontroly na letišti při vstupu do země? Je to podobné i v Ugandě?

Přesně tak, to platí. Rwandská policie i celníci jsou v tomto opravdu striktní a nekompromisní, a všechno, co je igelitové, jako například igelitka na boty, vám zabaví a dají vám místo toho papírové tašky či pytlíky. V Ugandě ale nic takového není, tam můžete mít cokoli.

Měli jste možnost se pobavit s obyvateli Rwandy, jestli už se nějak vyrovnali s genocidou v roce 1994?

Tohle téma je ve Rwandě tabu. O tom se nemluví. Byl jsem to asi dvakrát zkoušel otevřít, tak mi bylo naznačeno, že o tom se nemluví, a přešli jsme na jiné téma. Z mého pocitu se s tím vyrovnali a snaží se žít současností a budoucností a na tuhle nechvalně proslulou historii zapomenout.

Jakou cestu plánuješ na letošní rok?

Když se zadaří, tak rodinnou poznávací s batůžkem na zádech po Novém Zélandu. A pak určitě v létě s cykloturistickou rodinkou Vackových, se kterými takto jezdíme už

MARTIN STILLER

rok narození: 1980
vzdělání: vysokoškolské
bydliště: Dobruška pod Prašivou, Beskydy
zaměstnání: chatař na horské chatě
kolo: cykloturistické, Vertec (Slovensko)
webové stránky: www.cyklocestovani.cz
Facebook skupina: Cyklocestování

Osobně

Místo, kam se rád vracíte: Rakouské Alpy
Vaše vysněné místo: kdekoliv na horách
Oblíbená kniha/autor: foglarovky a mayovky
Oblíbený zdroj informací: internet
Film, divadlo z poslední doby, na které si vzpomenete: Poslední závod
Oblíbená hudba: instrumentálky
Největší sportovní úspěch v životě: 402 km bez podpory za necelých 23 hodin na trase Vídeň-Brno-Hradec Králové-Broumov na kole

několik let, zase prozkoumáme nějakou další z rakouských alpských cyklostezek.

A teď z úplně jiného soudku: Martine, ty ses stal v roce 2015 také provozovatelem horské chaty Prašivá. Co tě vedlo k tomu si vzít pod křídla takové sousto povinností?

Ano, je tomu tak. Od roku 2015 jsem na plný úvazek chatařem na beskydské horské chatě Prašivá patřící Klubu českých turistů. Ta chata byla tehdy v naprosto zuboženém stavu, měla špatnou pověst a KČT to chtělo změnit. A tak za mnou přišli, zda bych jim s tím nepomohl, neb se dozvěděli, že jsem pracoval na několika horských chatách v Alpách v Rakousku a Německu. Nejdřív jsem to odmítl, ale po nějaké době jsem o tom začal přemýšlet, slovo dalo slovo, a já se odstěhoval z Rakouska, skončil na dobře placeném fleku ve velké a prosperující rakouské firmě a naskočil do zubožené chaty s nejistým osudem... A začali jsme ji nejdříve stavět na nohy, postupně rekonstruovat a pak provozovat. Projekt „Vzkříšení horské chaty Prašivá“ trvá ale dodnes. A být už je chata krásná a z velké části hotová, pořád je co dělat a vylepšovat. Ta práce nás hodně baví a této legendární chatě, která nedávno oslavila jubileum sto let, se nám tak podařilo navrátit zašlý lesk a slávu.

Já si představuji chataře jako objemného strejdu s velkým psem, který je tak trochu pecivál a motá se jen kolem plotny a chaty. To ale asi není tvůj případ.

No to určitě ne... Já jsem chatař, ne kuchař! Mě u plotny neuvidíš, a to fakt! Aby chata byla úspěšná, nestačí mít jen dobrou kuchyni. Těch aspektů je celá řada a mojí prací je skloubit to vše dohromady. A pokud má být chata úspěšná, je třeba vyrazit do terénu, pravidelně chodit po ostatních chatách v českých i zahraničních horách, koukat se kolem sebe, sbírat zkušenosti odjinud, pobavit se s ostatními kolegy chata-

ři atd. A tak vždy, když vyrazím s báglem na zádech do hor a někdo brblá, že jdu zase na výlet, s úsměvem říkám, že přece „vyrazím na služebku“.

Jak jde dohromady provozovat chatu a cestovat? Když jsi jel například do Rwandy a Ugandy, tak jsi prostě chatu zavřel?

V minulosti jsme to opravdu tak dělali. Abychom mohli na dovolenou a měli šanci si ji užít, chatu jsme prostě na tři až pět týdnů zavírali. Teď po letech, kdy už se mi podařilo většinu systému obstojně ponastavovat, sehnat skvělé kolegy a personál (a to my fakt máme!), tak si můžeme dovolit i odjet s čistým svědomím, že bude o chatu vzorně postaráno, i když my tam nebudeme. Samozřejmě jsem stále jako pomoc na telefonu, na mailu... Na každou dovolenou s sebou táhnu malý laptop a denně tak 30 až 180 min na něm na dálku pracuji – беру objednávky ubytování, plánuji týmy, objednávám zboží apod. Je to daň za to, že můžete zmi-

SKONČIL JSEM NA DOBRĚ PLACENÉM FLEKU VE VELKÉ A PROSPERUJÍCÍ RAKOUSKÉ FIRMĚ A NASKOČIL DO ZUBOŽENÉ CHATY S NEJISTÝM OSUDEM... PROJEKT „VZKRÍŠENÍ HORSKÉ CHATY PRAŠIVÁ“ SE PODAŘIL. K JEJÍM STO LETŮM JSME JÍ NAVRÁTILI ZAŠLÝ LESK A SLÁVU.

zet z práce někdy i několikrát na více týdnů v roce.

Vy ale v chatě nebydlíte, ne?

Přesně tak, my jsme jedni z mála chatařů v republice, kteří v chatě nebydlí. Já jsem zastánce teorie, že „v práci se nemá bydlet“. Je dobré bydlet blízko práce, ale ne v ní. Ono je totiž potřeba „vypadnout“, provětrat, změnit prostředí... A bydlet na chatě znamená, být 24 hodin sedm dní v týdnu v práci. A pak hrozí, že dříve nebo později totálně vyhoříte, a dobré jméno chaty, které jste budovali, půjde „do kytek“. A to jsem nechťel, proto jsme s manželkou hledali bydlení někde blízko. Podařilo se nám najít domek snů, dřevěnku na polosamotě.

Chata Prašivá oslavila v minulém roce sto let své existence. Slavili jste nějak?

Ano, naplánovali jsme půlrok plný oslav, kdy jsme pořádali různé akce pro veřejnost jako setkání turistů a cykloturistů, měli jsme improvizací divadlo, promítat nám přijel Jirka Kolbaba, pořádali jsme setkání čtenářů a dopisovatelů časopisu Turista, křtili jsme benefiční publikaci „Prašivá“ atd. Bylo třeba to oslavit pořádně, vždyť Prašivá je první českou horskou chatou ve slezské části Moravskoslezských Beskyd a vůbec první chatou Klubu československých turistů.

Ty jsi dostal i nějakou cenu za rekonstrukci či obnovu Prašivé.

My jsme získali cen několik, poprvé to bylo třetí místo za marketingově nejlépe zpracovanou veřejnou sbírku. To, na co se asi ptáš, byl titul „Sbirkový hrdina“. Pro mě ale asi největší poctou bylo, když si mě čestný předseda Klubu českých turistů, pan Jan Havelka, vybral, abych mu spolu s předsedou Senátu panem Milošem Vystrčillem šel za kmotra jeho nové knihy.

Připravuješ na Prašivé nějakou akci i letos

v souvislosti s cyklistikou a cestováním?

Ano, na 27. až 28. května 2023 připravujeme s Víťou Dostálem (prvních Čech, který na kole objel svět) a Pepou Honzem (první česká cyklovýprava do And) další ročník „Setkání cyklocestovatelských legend“. Jeho první ročník se uskutečnil v roce 2018 také na Prašivé a sešlo se tam několik desítek opravdu velkých jmen z Česka i zahraničí. Tehdy dorazili kromě Víty Dostála a Pepy Honze třeba průkopník českého cyklocestování Pavel Knebl, nezmar Franta Šesták, jedinečný srdcař Jarda „Šnek“ Král, Michal a Zuzka Klímkovi, Martina a Radek Zlí, Marek Šalanda a mnozí další. A tak pevně věříme, že letos nás bude ještě více. Další informace s pozvánkami brzy zveřejníme jak zde v časopise Cykloturistika, tak na našem webu www.cyklocestovani.cz.

Teď tě ale čekají opět dva termíny festivalu Cyklocestování. Víš kolik přednášejících se za těch šestnáct let vystřídalo? Máš nějaké statistiky? Například i kolik přednášejících se zúčastnilo?

V archivu mám naprosto přesné statistiky a zápisky, ale musel bych to dohledat. Jsou to ale desítky přednášejících a tisíce a tisíce diváků. A za to všem patří velké díky. Těm, co přednáší i těm co poslouchají. Jsme moc rádi, že jste s námi.

Kdy a jak jsi pojal nápad na festival?

Horský "home office" na trase legendárního treku Tour du Mont Blanc

Na rodinné cyklocestě Solnou Komorou, Rakousko

Nápad vznikl někdy kolem roku 2004 až 2005 a v roce 2006 už jsme uskutečnili první jednodenní festival ve Frýdku-Místku. O rok později jsme se rozšířili do Hradce Králové a pak i do Brna. Z jednodenních festivalů následně někde vznikly i třídení atd. Na to pak navázaly ještě pravidelné cestovatelské promítačky na Prašivé a další různé akce jako Cyklovíkendy pro rodiny s dětmi nebo projekt Kočárky na vrcholy. Vývoj byl postupný, člověk nesmí ustrnout.

Tuhle sis mi postěžoval, že už tu chybí taková výrazná jak česká, tak i zahraniční osobnost, na kterou by se vyprodávaly sály, typu Herveovi, Tilmann Waldthaler, Claude Marthaler či Honza Vlasák, Víťa Dostál, Lucie a Michal, Pavel Knebl a další. Proč myslíš, že tomu tak je?

Kdybych to věděl, tak už jsem to dávno vyřešil. Faktorů je určitě více – teď cestuje každý a nějak výrazně se odlišit v davu je složitější. Asi se i vytratilo hodně neplánovaného dobrodružství – a to kvůli chytrým mobilům, sociálním sítím, detailním elektronickým mapám. Vše se dá skoro do detailu zjistit a naplánovat dopředu. Dříve to bylo jiné. Zároveň mezitím každý už všude byl a zevšeďnělo to, o to těžší je zaujmout veřejnost. Já jsem každopádně neuvěřitelně šťastný, že se nám na festivaly Cyklocestování podařilo dostat opravdu ty největší české i zahraniční cyklocestovatelské legendy. Laťka byla nasazena vysoko, my jsme ji překonali a výše ji už posunout nejde. Také by

se mohlo zdát, že v nejlepším se má přestat, ale dokud lidé budou chodit, tak mi stále dává smysl festival pořádát. Podařilo se něco, o čem se mi ani nesnilo... Že já, obyčejný kluk ze sudetského maloměsta, bude někdy stát na svém vlastním festivalu a mít po boku takové legendy, jako je třeba Tilmann, Víťa a další.

Mění se nějak pojetí cyklocestování, a tím i následně projekcí?

Jednoznačně. A přispěly k tomu hlavně moderní technologie – lepší foťáky, kamery, dataprojektory, drony a mladá generace, která s těmito „novotami“ umí mnohdy skvěle zacházet. Cyklocestování se také značně zrychlilo a částečně přešlo do bikepackingu, což je zase úplně jiné pojetí cykloturistiky. Takže ano, vývoj to určitě má, někdy dobrým směrem, někdy horším, ale tak to prostě je.

Na jakou osobnost/ti nás pozveš na za nedlouho se konajících festivalech v Hradci či Frýdku Místku?

Hlavním hostem bude ultrabiker, byt' ne úplně cyklocestovatel, Honza Kopka. Ale protože jeho výkony a destinace jsou nepřehlédnutelné, jsme přesvědčeni, že to na náš festival také patří. Obdobně to je třeba i s dalším hostem Danem Polmanem. No a koho baví tradiční cyklocestovatelské přednášky, může se těšit na cyklorodinku Vackových nebo třeba na již zmíněné moje oblíbené rakouské cyklostezky a samozřejmě plno a plno dalších. ■

Křest knihy spolu s Milošem Vystrčillem v Lichtenštejnském paláci v Praze

